

Project R4WO

Nota m.b.t. stikstofdepositie

is een consortium van

25/02/2022

Eveline Hoppers

REV.

YY/MM/DD

STAT.

WRITTEN

VERIFIED

APPROVED

VALIDATED

1. Beoordeling van de stikstofuitstoot

Dit document moet de vergunningverlenende overheid in staat stellen de impact van de stikstofuitstoot van voorliggende aanvraag op de betrokken beschermde natuurgebieden correct te beoordelen.

1.1 Context

Het project omvat de herinrichting van de R4WO te Gent, in functie van de ombouw van de R4 West tot **primaire weg type I** en de R4 Oost tot **primaire weg type II** tussen de E34 en de R4 Eisenhowerlaan, conform het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Oorspronkelijk zat de omvorming van R4 Oost tot primaire weg type I tussen de E34 en de grens met Nederland ook in het project, maar dit deel wordt voorlopig niet heringericht. Voorliggend project beoogt een goede verkeersafwikkeling op alle knopen, het verbeteren van de verkeersleefbaarheid van de R4 West en R4 Oost, de aansluitingen met de kruisende wegen en in de Kanaaldorpen (alsook het vervolledigen van het bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk langs de R4 West vanaf de Langerbrugsestraat tot de N9 en de aanleg ervan langs de R4 Oost tussen O4 Cosmos en de Langebruggestraat). Voor deze herinrichting werd een project-MER (PR2462; AnteaGroup, 2020) opgemaakt, welke is toegevoegd aan de omgevingsvergunningsaanvraag.

Voor het beoordelen van de milieueffecten van stikstofuitstoot op speciale beschermingszones aangewezen in toepassing van de Habitatrictlijn (92/43/EEG), werd de voorbije jaren gebruik gemaakt van de voorlopige significantiekaders in de context van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Als gevolg van rechtspraak van de Raad voor Vergunningsbetwistingen, het zogenoemde Stikstofarrest van 25 februari 2021 (RvVb-A-2021-0697), is de verdere toepassing van deze voorlopige significantiekaders niet meer aangewezen.

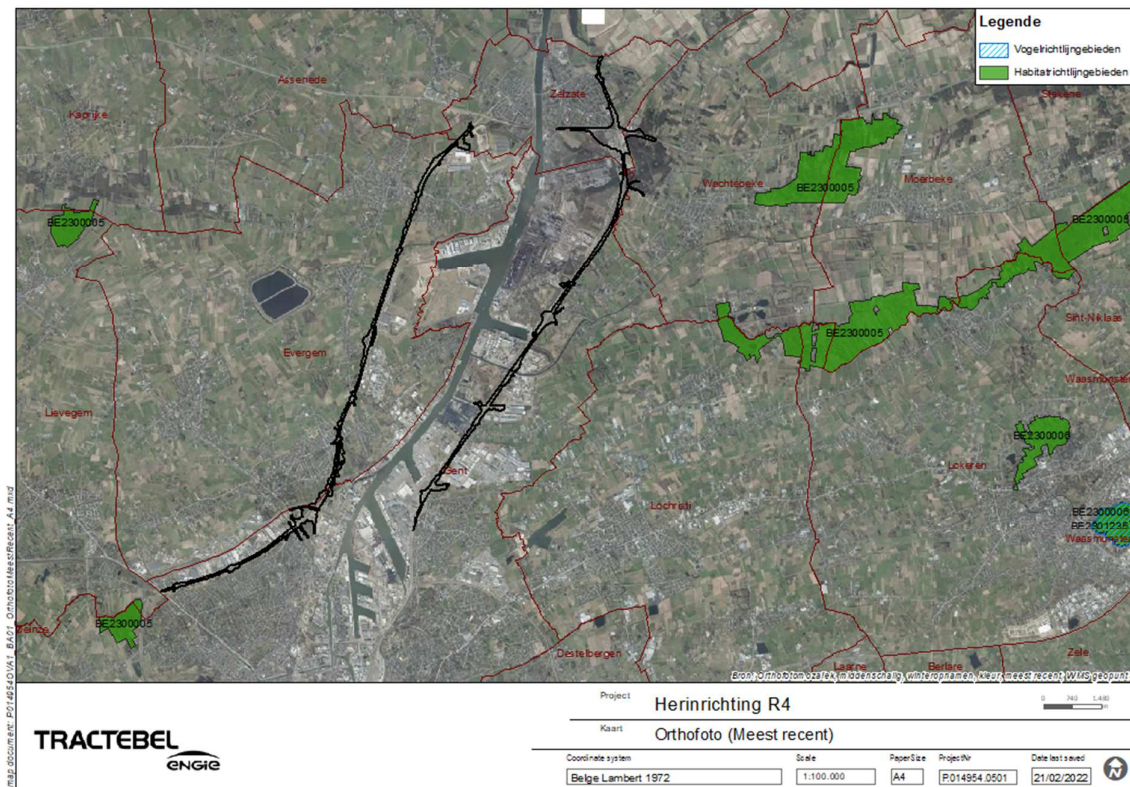
In afwachting van de opmaak en goedkeuring van een definitieve stikstofaanpak heeft Minister Z. Demir, Vlaams Minister van Justitie en Handhaving, Energie, Omgeving en Toerisme, op 02/05/2021 een ministeriële instructie betreffende de beoordeling van de stikstofuitstoot van vergunningsaanvragen betreffende projecten of activiteiten met mogelijk betekenisvolle effecten op de habitatrictlijngebieden meegedeeld aan alle vergunningverlenende overheden en betrokken maatschappelijke actoren, waaronder het Departement Omgeving, ANB, INBO, OVAM, VEKA, VLM en VMM. Deze ministeriële instructie biedt de adviserende overheden een reeks richtlijnen die kunnen worden aangewend bij de voorbereiding van vergunningsbeslissingen en adviezen. Deze richtlijnen kunnen niet steeds mechanisch worden toegepast. De beoordeling ligt, dossier per dossier, steeds bij de advies-verlenende instantie.

Ingevolge het Stikstofarrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen van 25 februari 2021 kan deel 4 van de Omzendbrief/OMG/2017/01 van 6 september 2017 niet verder worden toegepast. De overige onderdelen van de Omzendbrief/OMG/2017/01 kunnen in principe verder worden aangewend.

De Habitatrictlijn verplicht elke EU-lidstaat om voor natuurlijke habitattypes en dier- en plantensoorten van Europees belang gebieden aan te wijzen als 'speciale beschermingszones', die deel uitmaken van het zogenaamde Natura 2000-netwerk. Binnen deze gebieden moeten lidstaten op grond van de Habitatrictlijn de nodige instandhoudingsmaatregelen treffen. Daarnaast verplicht de Habitatrictlijn om voor de habitatrictlijngebieden passende maatregelen te nemen ter voorkoming van verslechtering in de SBZ. Dit veronderstelt dat lidstaten ook milieudrukken aanpakken die een belangrijke impact hebben op de habitatkwaliteit binnen speciale beschermingszones, waaronder atmosferische stikstofdepositie.

1.2 Voortoets passende beoordeling

Het projectgebied overlapt niet met een speciale beschermingszone. De dichtstbijzijnde speciale beschermingszone is gelegen op ca. 575 m ten zuidwesten van het projectgebied en betreft deelgebied 12 “De Vinderhoutsebossen” van het Habitatrictlijngebied BE2300005 “Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel” (Figuur 1). In de ruimere omgeving bevinden zich nog enkele deelgebieden van dit Habitatrictlijngebied. Ten noorden, net over de Nederlandse grens, bevindt zich het Habitatrictlijngebied NL2003013 “Canisvliet”.

Figuur 1: visualisatie van de speciale beschermingszones in de ruime omgeving van het projectgebied (bron: Geopunt)

Aanlegfase

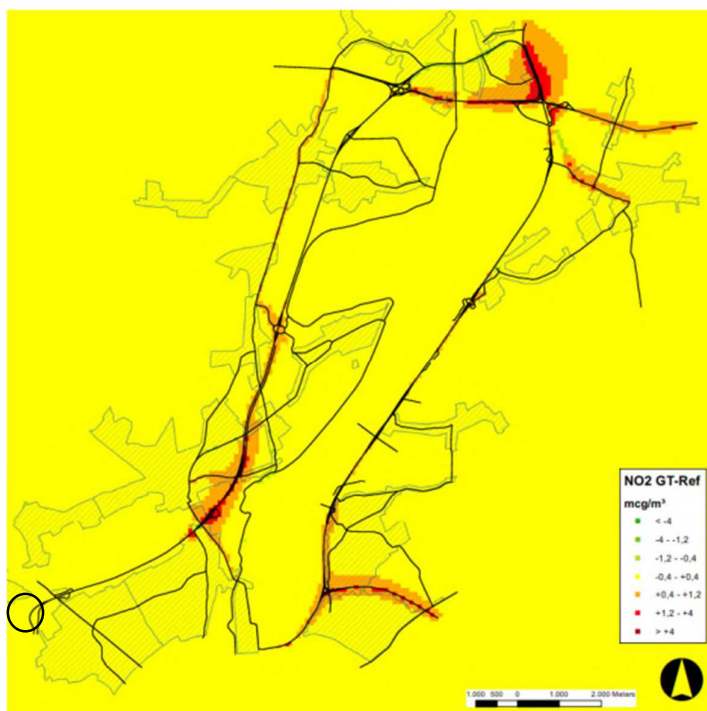
De inzet van machines tijdens de aanlegwerken leidt tot het ontstaan van bijkomende verbrandingsemissies. Omwille van de variabiliteit van de mogelijke emissies tijdens de werkzaamheden (qua locatie en qua tijdsduur), en de bepalende invloed van de effectieve meteo omstandigheden tijdens de werken, wordt het niet mogelijk geacht om een onderbouwde kwantitatieve raming van de te verwachten emissies op te maken. De verwachte emissies tijdens de aanlegfase zijn tijdelijk van aard en treden ook diffuus op. Tijdens de aanlegwerken zal het gemotoriseerd verkeer op de R4 worden vertraagd en/of worden omgeleid wat tevens een impact heeft op de mate en verspreiding van verbrandingsemissies.

Rekening houdend met de situering van de werfzone en omleidingswegen ten opzichte van de speciale beschermingszones wordt niet verwacht dat de beoogde werken een voor natuur relevante toename van de stikstofdeposities tot gevolg zullen hebben.

Exploitatiefase

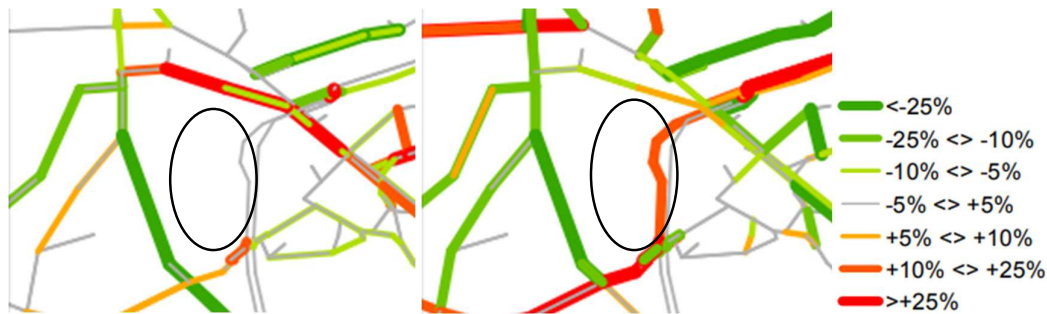
Ten gevolge van het project R4WO zullen permanente wijzigingen (toe- of afnames) optreden in de luchtkwaliteit in de omgeving van de bestaande en nieuwe wegenis. Voor het biotisch systeem relevante emissies zijn hoofdzakelijk stofdeeltjes, stikstofoxiden, zwaveldioxiën en andere verzurende en vermestende componenten. Deze pollutanten worden getransporteerd en eventueel chemisch getransformeerd in de atmosfeer en komen uiteindelijk in de ecosystemen terecht door droge, natte of zgn. “occulte” depositie. Omdat NO₂ de meest bepalende verkeersemisatie is t.a.v. de lokale luchtkwaliteit, is stikstofdepositie de maatgevende parameter inzake verstering van biotopen door eutrofiëring en verzuring.

De toe- of afname van stikstofdepositie in de directe omgeving van een weg t.g.v. wijzigingen in verkeersintensiteit is grotendeels evenredig met de toe- of afname van de NO₂-concentratie. In de discipline lucht van het project-MER PR2462 (Anteagroup, 2020) zijn de wijzigingen in NO₂-immissies onderzocht. Hieruit blijkt dat er ter hoogte van het Habitatrichtlijngebied geen relevante impact op de luchtkwaliteit wordt verwacht (-0,4/+0,4 µg/m³, zie Figuur 2).

Figuur 2: bijdrage project (verschil geplande – referentiesituatie) NO₂ volgens IFDM Traffic (Anteagroup, 2020) – indicatie situering SBZ-H “De Vinderhoutsebossen” zwart omcirkeld

Dit kan mede onderbouwd worden met behulp van de wijziging in verkeersintensiteiten (Figuur 3). Ter hoogte van het Habitatrichtlijngebied is op de R4 enkel tijdens de avondspits in zuidelijke richting een toename met ca. 14% te verwachten (ca. +250 voertuigen). Terwijl in noordelijke richting en tijdens de ochtendspits in beide richting de toename in verkeersintensiteiten beperkt is tot 1 à 2% (max. +40 voertuigen). Tegelijkertijd is er een substantiële daling in verkeersintensiteiten op het omliggend wegennet, bijvoorbeeld op de nabij gelegen Bosstraat (>25% daling).

Figuur 3: procentueel verschil intensiteiten mesoniveau. variant 70 [VK] vs variant 31 [REF]. links ochtendspits, rechts avondspits (Anteagroup, 2020) – indicatie situering SBZ-H “De Vinderhoutsebossen” zwart omcirkeld

Op basis van het meetstation te Mariakerke (GN06/E716)¹ bedroeg de jaarlijks gemiddelde stikstofdepositie ten gevolge van NO_y in 2020 4,4 kg NO_y/ha.jaar. In dat jaar was de uurlijkse concentratie NO₂ op deze locatie gemiddeld 14 µg/m³. Bij een toename van maximaal 0,4 µg/m³ leidt dit grosso-modo tot een maximale toename van 0,13 kg NO_y/ha.jaar. In de directe omgeving (<500 m) van de R4 ter hoogte van het betrokken Habitatrictlijngebied is habitattype 6510 het meest stikstofgevoelige habitattype/zoekzone, met een KDW van 20 kg N/ha.jaar. De impactscore wordt hierdoor ingeschat op maximaal 0,65%.

Een relevante impact op de vermestende (en verzurende) depositie (>1% KDW; oftewel >0,2 kg N/ha.jaar) ter hoogte van het Habitatrictlijngebied BE2300005-12 “De Vinderhoutsebossen” wordt op basis van bovenstaande gegevens niet verwacht. Hierdoor kan geconcludeerd worden dat voor het project R4WO er geen risico is op een betekenisvolle aantasting van een speciale beschermingszone ten gevolge van vermisting of verzuring, waardoor **geen passende beoordeling**, met betrekking tot het onderzoeken van de effectgroep vermisting en verzuring, conform artikel 36ter van het Natuurdecreet nodig is.

Daarnaast wordt opgemerkt dat door het overschakelen van het wagenpark op milieuvriendelijkere modellen (hybriden, elektrisch, ...) de emissies ten gevolge van het gemotoriseerd verkeer in de toekomst zullen dalen. Het is echter niet te voorspellen hoe snel deze evolutie zich ontwikkeld.

1.3 Verscherpte natuurtoets

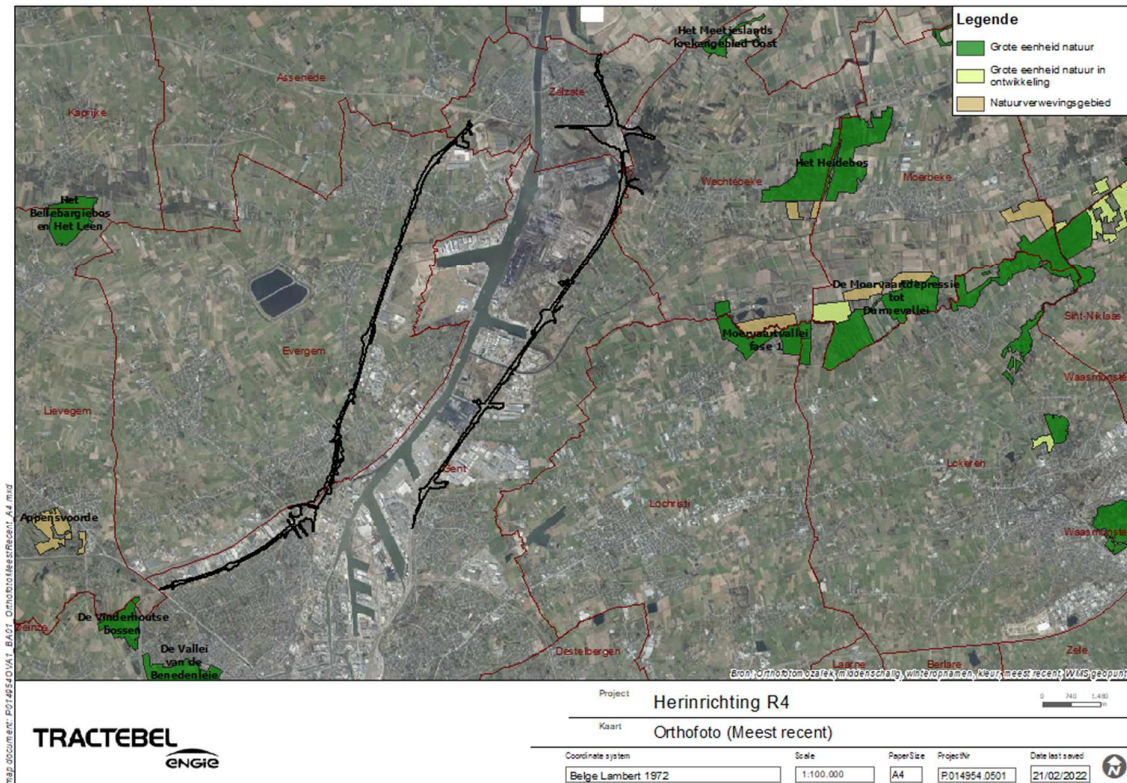
Conform artikel 26bis van het Natuurdecreet mag de overheid geen activiteiten toestaan als deze activiteit onvermijdbare én onherstelbare schade kan aanrichten aan de natuur van het VEN. Met betrekking tot de impactbepaling van stikstofdepositie op de VEN-gebieden is er momenteel geen toetsingskader vastgelegd, maar de ministeriële instructie van 02/05/2021 wordt ook toegepast voor het bepalen van de effecten op de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN).

Het dichtstbijzijnde VEN-gebied is op ca. 575 ten zuidwesten van het projectgebied gelegen en betreft het VEN-gebied nr. 116 “De Vinderhoutse bossen”, welke nagenoeg geheel overlapt met het Habitatrictlijngebied BE2300005-12 “De Vinderhoutsebossen”. De conclusie van de voortoets passende beoordeling is daardoor eveneens van toepassing op het VEN-gebied. De actuele vegetaties in de directe omgeving (<500 m) van de R4 ter hoogte van het betrokken VEN-gebied zijn zelfs minder gevoelig voor vermisting².

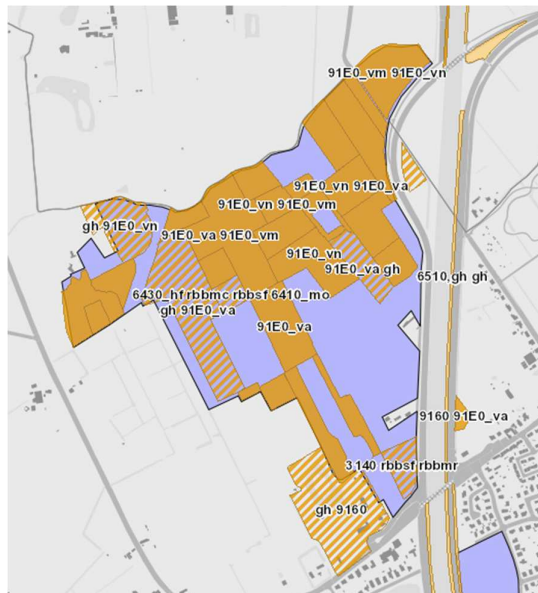
¹ Dit meetstation ligt binnen dezelfde range qua luchtkwaliteit als het Habitatrictlijngebied “De Vinderhoutsebossen”

² Het betreft hier voornamelijk habitattype 91E0, met een KDW voor vermisting van 26 kg N/ha.jaar.

Gezien de aard en ligging van het project R4WO kan geconcludeerd worden dat er voor dit project geen risico is op schade aan de natuur in een VEN-gebied ten gevolge van vermessing of verzuring (of andere indirecte effecten), waardoor **geen verscherpte natuurtoets** conform artikel 26bis van het Natuurdecreet nodig is.

Figuur 4: visualisatie van de gebieden van het VEN en IVON in de ruime omgeving van het projectgebied (bron: Geopunt)

Figuur 5: habitatkaart ter hoogte van VEN-gebied nr. 116 "De Vinderhoutse bossen" (bron: Geopunt)

1.4 Conclusie

Op basis van bovenstaande analyse kan gesteld worden dat de vermestende en verzurende depositie veroorzaakt door het project R4WO niet leidt tot een “betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone” of “onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in een VEN-gebied”, noch tijdens de aanlegfase, noch tijdens de exploitatiefase. De opmaak van een passende beoordeling of verscherpte natuurtoets met betrekking tot het onderzoeken van de effectgroep vermesting en verzuring is niet nodig.